

Orationem Dominicam, Symbolum Apostolorum, & Præcepta Dei, atque Ecclesiæ scire debeat, retinendo saltem sensum, & Sacerdotibus, ac Predicatoribus munere sibi imposto, prout tenentur, fungentibus, nullus se in veritate excusare poterit, quod, à quo necessaria ad salutem addiscere possit, non habeat. Ideo præmissa necientes, ut magis confundantur &c. in faciem Ecclesiæ ad matrimonium contrahendum non admittuntur: ubi Cardinalis Augustinus Valerius in notis ad rem subdit: Averte, non esse arcendos, &c. qui, ut necessaria ad salutem perdiscant, faciunt quod in se est, sicut qui scholas doctrine Christianæ frequentat, quia, non ob incuriam, aut negligentiam, sed ob ingenii, memoriæve imbecillitatem, ea non addiscunt. In Concilio quodam Limano can. 4. act. 2. relato per Mendozam in notis ad can. 42. Concilii Eliberitanæ agitur de hisce hominibus, qui, cum adeo crassa, ut vocant, minerva præditi sint, ut Christianam doctrinam, juxta methodum, qua ab aliis memorie mandatur, nullo modo addiscere valeant, ad Sacramenta tamen accedere, & signanter matrimonium contrahere cupiunt; atque ita cum his agendum

statuitur: „Qui verò his tantis impedimentis gravati fuerint, ut co-
„piosorem Catechesim non admit-
„tant, doceantur demùm pro suo mo-
„do præcipua Fidei capita, scilicet
„unum esse Deum omnium rerum
„auctorem, qui accedentes ad se vi-
„ta æterna remuneret, improbos &
„rebelles æternis suppliciis in alio sæcu-
„lo puniant; deinde hunc ipsum Deum
„esse Patrem, & Filium, & Spiritum
„Sanctum, tres quidem Personas,
„sed unum Deum verum; præterea
„Filium Dei, propter reparandam sa-
„lutem hominum, factum hominem
„ex Virgine Maria, pro nobis pas-
„sum, & mortuum, ac tandem re-
„surrexisse, & regnare in æternum;
„hunc esse Jesum Christum Domi-
„num, & Salvatorem nostrum; pos-
„tremo neminem posse esse salvum,
„nisi credat in Jesum Christum, &
„penitens de peccatis commissis, Sa-
„cramenta ipsius suscipiat; Baptis-
„matis quidem, si infidelis est; Con-
„fessionis autem, si lapsus post
„Baptismum; ac denique statuat
„ea servare, quæ Deus, & Ec-
„clesia sancta præcipiunt, quorum
„summa est, ut Deum diligat su-
„per omnia, & proximum sicut se
„ipsum.”

LIBER NONUS.

DE CAVENDIS IN SYNODO, QUÆ AUCTORITATI ET JURIBUS APOSTOLICÆ SEDIS REFRAGARI POSSUNT; ITEM DE NON ASSUMENDA DEFINITIONE CONTROVERSIARUM JURISDICTIONALIUM INTER POTES- TATEM ECCLESIASTICAM, ET SECULAREM; DE SOBRIO IN SYNODO USU LEGUM CIVILIUM; ET DE NON LÆDENDIS PRIVI- LEGIS REGULARIUM.

CAPUT PRIMUM.

Nihil in Synodo decernendum, quod præjudicium inferat auctoritati & juribus Apostolicæ Sedis; ubi de falsitate assertionis tribuentis Episcopo potestatem statuendi in sua Diœcesi, iis dumtaxat exceptis, quæ totius Ecclesiæ statum respiciunt, quidquid Papa sibi specialiter non reser- vavit; & incidenter de erectionibus Monasteriorum, & domuum Regularium.

Nihil, quod juribus Apostolicæ Sedis præjudicium afferat, aut ejusdem auctoritati sit injuriosum, inveniri debet in Constitutionibus sive Provincialium, sive Episcopali- um Synodorum; & si quid ejus- modi in eas fortè irreperit, statim erit à Romano Pontifice rescinden- dum.

H. Urbanus VI. sub quo schisma omnium terretimum, & diuturnissi- mum exortum est, ut suæ obedientiæ Prælatos novis sibi devinceret benefi- ciis, & magis magisque à partibus retraheret Roberti Gebennensis, qui

à nonnullis Cardinalibus, adversum eundem Urbanum, in Pontificem electus, Clementis VII. nomen as- sumpserat, & in Galliam secesserat, inter cætera privilegia, hoc etiam est illis elargitus, ut in eorum civitatibus, & Diocesisibus Apostolicæ literæ executione carerent, nisi ab ipsismet Prælati, vel eorum Officialibus essent antea examinata, atque approbata; idque statim in consuetudinem, & veluti in legem deductum est, plu- ribusque Synodalibus statutis firma- tum, ac roboratum. E vivis crepto Urbano VI. ejusdem Successor Boni- fa-

facius IX. prædictam concessionem, ab Urbano factam, revocavit, & peculiarium locorum statuta, quæ ad illam fulciendam & stabilendam emanaverant nullius esse roboris, decrevit. Cum verò anno 1417. in Concilio Constantiensi ad Petri Cathedralis evectus fuisset Martinus V. ejus electione sublatum esse schisma, quod quadraginta fere annos Christi Ecclesiam diffe laceraverat; nam, etsi Petrus de Luna, dictus Benedictus XIII. à Concilio exauctoratus, Pontificiæ dignitatis insignia, invicta perveracia, retinuerit, attamen penè ab omnibus, qui ei obedientiam præstiterant, post Concilii sententiam, & Martini electionem, desertus est. Jam verò probe animadvertens indubitatus Pontifex Martinus V. rationi congruum esse, ut, quæ schismatis calamitas in detrimentum Apostolicæ Sedis concedenda suaserat, restituta Ecclesiæ pace & tranquillitate, rescinderentur; sacro approbante Concilio, eamdem Urbani VI. Constitutionem deus abolivit.

III. Et nihilominus in Toletana, & Carthaginiensi Ecclesiis, obtentu obviandi falsitatibus, condite postea fuerunt Synodales Constitutiones, quibus edicebatur, ne Tabelliones, & Notarii, etiam ab iis, quorum intererat, requisiti, Apostolicas litteras reciperent, à loci Ordinario, ejusve Officialibus prius non examinatas. Petita est hujusmodi Constitutionum confirmatio à Leone X. supremum Ecclesiæ clavum tunc temporis tenente; sed hic, indecens, absens, quinimò & temerarium reputans, quod quæ erant à summo Pontifice gesta, ea inferiorum examini & iudicio subissent, nedum porrectam sibi supplicationem rejecit; sed, nova insuper edita Apostolica Constitutione, memoratas Boni-

facii IX. & Martini V. sanctiones approbavit & restauravit, & quæcumque illi contraria statuta tam in præfatis Toletana, & Carthaginiensi, quam in aliis quibuslibet Synodis facta, & attentata, irrita esse voluit; & ne ulla eorumdem memoria ullo umquam tempore extraret, eadem è libris, seu codicibus, in quibus scripta, atque adnotata reperiebantur, ita obliterari & radi præcepit, ut amplius legi non possent.

IV. Bonifacii IX. Martini V. & Leonis X. vestigia sectatus Clemens VII. in sua Constitutione 47. Bullar. l. 4. part. 1. pag. 105. id ipsum sancivit, quod illi hac de re cõdixerant, addiditque se in suis litteris, in die Cœnæ Domini lecus & promulgatis, anathemate perculisse, & iterum percellere, quæcumque litterarum Apostolicarum executionem quovis prætextu impedirent, aut impedientibus consilium, auxilium, & favorem præberent. Hoc unicum exemplum satis esse existimamus ad cautos reddendos Episcopos, ne in suas Constitutiones aliquid obrepere sinant, quod, ulla ratione, Apostolicæ Sedis aut auctoritati injuriam irrogat, aut jura imminuat; ob eam quippè conjunctionem & necessitudinem, quam membra cum suo capite habere oportet, maximè decet, ut ipsi primæ Sedis prærogativas, quæ hæc præsertim tempestate, multorum invidia, in discrimen vocantur, sedulo defendant, & pro viribus promoveant; suam enim causam agunt, cum supremi Pastoris auctoritatem propugnant, & sustinent; quoniam, si hujus jura evertantur, paulatim pariter inferiorum Præsulum jurisdictio notabit & corrumpet. Hæc optimè considerant Patres Concilii Duziacensis l. habiti anno 871. cui Episcopi unus & vigin-

ginti per se, octo per suos Procuratores subscribere, cum ad Hadrianum II. Papam in Synodali epistola, quæ extat in Collectionis Harduini tom. 5. col. 173 r. ad rem appositè, atque ad posterorum exemplam maxime opportune ita scripsere: *quia ergo nos, quantum scimus, & possumus, privilegium sanctæ ac primæ Sedis Romanæ & conservare, & obaudire, & exollere cupimus, atque satagimus, pro suo scilicet principatu, quem Beatus Petrus Apostolus, Domini voce perceptum, Ecclesia nihilominus obsequente, & tenuit semper & retinet; servet vestra Paternitas, & à Deo in prima Sede constituta auctoritas, nobis fidei, & subjectis sibi Episcopis Ecclesiastica privilegia, à sacris Canonibus, & vestris Decessoribus, ac Prædecessoribus, nostris Decessoribus, ac Prædecessoribus conservata; quatenus & Apostolica Sedes proprium vigorem retineat, & à se concessa aliis sua jura non minuat.*

V. Verum accidit interdum, aliquot Episcopos, cæteroquin erga Apostolicam Sedem obsequentissimos, ejusdem auctoritatem, non consulto, sed potius incogitanter sibi usurpare; deceptos nimirum à quibusdam Doctoribus, qui potestatem, uni Romano Pontifici competentem, quarumcumque Ecclesiarum Præsulibus adjudicant. Astruunt scilicet ejusmodi Auctores, & veluti indubitatum axioma venditant hanc propositionem: „Quid potest Pontifex in universo orbe, si ea excipias, quæ totius Ecclesiæ statum respiciunt, uti Fidei articulum definire, potest Episcopus in sua Dioecesi, nisi specialiter Papa sibi illud reservavit;” eoque fundamento præjecto, Episcopalem jurisdictionem mirum in modum extollunt, ac ultra præscriptos ei limites protendant. Hanc porro opinionem, pluri-

Tom. I.

um, & non infimæ notæ Doctorum auctoritate munitam, quos referunt Fagnanus in c. *Dilectus, de tempore Ordinat. n. 16. & in cap. Periculosam, de offic. Ordin. n. 28. atque Arcudius Concord. lib. 2. de Confirmat. pag. 110. facile hauriant Episcopi, eaque imbuti, sibi licere autumant, nonnulla in suis Synodis statuere, quæ ad solam pertinet Apostolicam Sedem. Quamobrem laudatam Fagnanus cit. loc. operæ prærium existimavit, præfatam propositionem totis viribus convellere, ejusque falsitatem & ratione & auctoritate demonstrare.*

VI. Ratione quidem; etenim, nihil pariter argumentatur Suar. lib. 6. de legib. c. 14. n. 4. & 6. etiam seclusa Superioris prohibitione, nequit inferior legem, ab eodem Superiore latam, aut abrogare, aut relaxare: Superior quippè, statim ac aliquid per suam legem præscribit, aut prohibet, illud subtrahit ab ordinaria potestate inferioris, cui propterea non licet, in illam fallem committere, nisi velit suam voluntatem anteponeere voluntati Superioris, per legem manifestate; quod profecto esset suæ subjectionis jugum excutere, & qui majoris potestatis est, iudicis suis addicere, aut propriis definitionibus subjungere; quam intolerabilem insolentiam reprehendit Nicolaus I. in epistola ad Michaëlem Imperatorem; relata in Can. *Inferior dist. 21. Præterea, si integrum esset Episcopo, legem relaxare à Concilio Generali, aut à summo Pontifice rogatum, legem everteretur Ecclesiæ disciplina, caput subiceretur membris, & proinde actum jam esset de Ecclesiastica Hierarchia divinitus instituta; quod bene ponderavit idem Fagnanus in esp. *Nimis, num. 44. de filiis Presbyterorum; in* quibus, „Unde etiam apparet, longe minus admitendum esse, jure*

ordinario Episcopum dispensare contra legem Concilii Generalis, vel summi Pontificis, quoties dispensandi facultas illi non admittitur, hac enim doctrina, nisi temperetur, secundum ea, quae dicta sunt, falsa & periculosa est, & nullatenus ad praxim deducenda; nam inferiorem posse contra legem Superioris absolute dispensare, nihil est aliud, quam caput membris, & superiora inferioribus subiacere, & ordinem naturalem invertere, & Ecclesiasticam Hierarchiam confundere, Dei ordinatione institutam; praesertim vero quia mos sacrorum Canonum, & Conciliorum est ferre ubique simpliciter praecipere, ut prohibere, quid faciendum sit, vel non faciendum, raro autem descendunt ad prohibitionem dispensationis. Unde, si liceret Episcopis dispensare, quotiescumque dispensatio in specie non prohibetur, consequenter esset in eorum facultate, totum Jus commune, & Concilia universalia subvertere, in singulis casibus dispensando, quod est veronem asserere."

VII. Ad auctoritatem quod attinet, Fagnanus in *cit. cap. Dilectus, de temp. r. Ordinat.* ex hoc ipso textu inferri autumat falsitatem propositionis, quam impugnat: cum enim Episcopus Rossensis in Hibernia tres sacros Ordines eadem die contulisset cuidam Canonico Ymilicensi, in huius Ecclesiae Episcopum electo, obterrenti mandati sibi facti ab Archiepiscopo Casselensi, suo Metropolitano, rem gestam improbavit, & Rossensis excusationem respuit. Innocentius III. rescribens, etiamsi constitisset de mandato Archiepiscopi, adhuc illi non fuisse obtemperandum, eo quod talis dispensatio nulli sit à canone permessa; *Tum quia* (sunt

verba vulgatae Decretalis, quae habentur in compilatione, qua utitur) *si de mandato Archiepiscopi constaret, cum illi huiusmodi dispensatio à canone minime sit permessa, ipsi obtemperare non debuit in hac parte.* Ad ligandas igitur inferiori manus, ejusque jurisdictionem coarctandam, non est necesse, inquit Fagnanus. ut sit illi expresse interdictum, ne quidquam, contra Superioris legem, audeat intentare; sed sat est, id ei non esse ab ipsa lege permisum, sicuti ab Innocentio audivimus. Verum, cum in ea Innocentii III. Decretali, quae refertur à Gonzalez, post verbum *permessa*, haec alla subdantur: *Quam ad solum Romanum Pontificem non est dubium pertinere;* ex quibus potest quis coniecere, potestatem relaxandi legem, de qua agebatur, fuisse à jure Episcopis ademptam, unice Romano Pontifici reservatam; jam corrui argumentum, quod ex ea Decretali Fagnanus instaurat. Clariores, nullique cavillationi obnoxii sunt alii textus, qui ad Fagnani opinionem roborandam, & contrarium axioma confodiendum, producuntur. Primus est in *Clem. V. Romani, de elect.* in qua Clemens V. ait: *Nos, inter cetera, praecipue attendentes, quod lex Superioris per inferiorem tolli non potest; idque ita intelligendum declarat, ut nequeat ab inferiori corrigi, vel immutari, aut quidquam ei detrahi, sive addi, vel dispensari quomolibet circa ipsam, seu aliquam ejus partem.* Alter textus est in *cap. Sancta Romana, de relig. si ad domibus, inter Extravag.* Joannis XXII. ubi legitur: *Quidam autem eorum dicunt, habitum & vivendum à quibusdam Episcopis, seu eorum Superioribus vel aliis Ecclesiarum Praelatis habuisse, profitentur, quos nec eis concedere licuit contra formam Concilii generalis; ad quem*

quem locum opportunè notat Glossa *lit. N. Non licet igitur Episcopis contra inhibitionem Generalis Concilii facere, cum sint adstricti ad observantiam canonum;* idemque late ostendunt Innocentius in *cit. cap. Dilectus, de temp. Ordinar.* Num. 2. & 5. & in *cap. 2. de eo, qui furtive Ordinem suscepit*, Panorm. in *cap. Tam literis, num. 3. de testibus, Covarr. in 4. part. 2. c. 6. n. 15. Guierrez can. Quæst. lib. 1. cap. 5. num. 10. Suarez cit. cap. 14. Vazquez tom. 2. in. 1. 2. disp. 178. cap. 2. Sanchez de Matrim. lib. 8. disp. 5. n. 6. lib. 2. Summ. cap. 40. num. 1. Pontius de Matrim. lib. 8. cap. 6. num. 2. Cabassutius in *theor. & prax. Jur. Canon. lib. 3. cap. 27. num. 3. Diana in edit. coord. tom. 3. tract. 2. §. per tot. alique innumeri, ab his allegati. Et quamvis adversus hæc afferatur textus in *cap. Nuper, de sententia excommunicationis*, ubi dicitur, ab inferiore concedi posse censuræ relaxationem, si conditor canonis eam sibi non reservaverit; sapienter tamen Gonzalez ad dictum *cap. Nuper, num. 3.* animadvertit, id non esse extendendum ad alias materias, in quibus ex eo dumtaxat, quod aliquid non sit expresse Episcopis prohibitum, non licet inferre, idem esse eisdem positivè concessum; speciale enim illud esse, ait, in absolute à censuris; eademque specialitate gaudere, asserunt Doctores, dispensationem in impedimentis quibusdam matrimonii merè impedientibus, de quibus infra loquemur.**

VIII. Alius est nonnullorum error, qui videntes, Episcopi censensam, tamquam necessariam conditionem, requirunt pro alicujus actus validitate, ab huiusmodi consensu rem totam pendere putant, eamque Episcopali dumtaxat auctorita-

te, inconsulto Romano Pontifice, licet & validè expleri posse, arbitrantur; quamvis adsint Apostolica Constituciones, aut Conciliaria Decreta, quibus supremum & privativum, ut vocant, jus in id rerum genus Apostolica Sedi reservatur. Exemplo sit res ista, quam subjicimus.

IX. Statuit sacra Tridentina Synodus *sess. 25. de Regularibus c. 3.* ne monasteria, seu domos tam virorum quam mulierum, de cætero erigantur sine Episcopi, in cuius Diocesi erigenda sunt, licentia prius obtenta. Hinc vero aliqui inferunt, ad erectionem monasterii in aliqua Diocesi, sufficere licentiam Episcopi Diocesanæ, adeo quod Romani Pontificis auctoritas ad id requiratur, & maxime ubi agatur de Episcopis ultra montes Constitutis; propterea quod Innocentius X. Constitutio, quæ habetur *num. 27. in Bullar. Rom. tom. 4.* quæque Romani Pontificis auctoritatem in huiusmodi erectionibus necessariam declarat, de Italia, & adjacentibus Insulis tantummodo loquitur. At, cum jampridem ante Tridentinum Concilium Regularibus interdictione fuerint novorum monasteriorum acquisitio sine expressa licentia Apostolicæ Sedis, ut videre est in *cap. Religiosum. §. Confirmatos, de religiosis domibus, in sexto, & in cap. Cum ex eo, de excessibus Praelatorum, eodem lib. 6.* satis patet, nihil à Tridentina Synodo detractum fuisse ejusdem Apostolicæ Sedis auctoritatem jam praecedenter stabilitæ; sed illud dumtaxat statutum fuisse, ut, præter eam, Episcopalis quoque auctoritas & licentia in hisdem erectionibus interveniret. Quare communis hodie, & in Tribunalibus recepta est opinio, non licere Regularibus tam intra, quam extra Italianam novâ monasteria, aut conventus, sive collegia fundare, sola Episcopi

localis auctoritate, sed Apostolicæ Sedis licentiam præterea necessariam esse. De monasteriis autem seu conventibus, aut collegiis tantummodo loquimur; nam, si res esset de aliquo simplici hospitiō, quod pro Regulārū iter habentium commodo adificari vellet, Episcopi localis licentia ad id sufficeret, etiam non accedente Apostolicæ Sedis auctoritate. Quæ omnia maturè discussa, & definita fuerunt occasione cujusdam causæ *Eysteten. Fundationis Hospitii*, in qua tres decisiones Auditorii Rotæ emanarunt; una, die 10. Maji 1726. altera, die 26. Aprilis 1728. coram bono mem. Gamaches, ac tertia demum coram bono mem. Ratto, postea Episcopo Cordubensi, quæ in illius Decisionum Collectione jam typis edita legitur tom. 3. num. 258.

CAPUT II.

Ex iis, quæ dicta sunt, deernitur, quibus in casibus fas sit, aut non sit Episcopo relaxare impedimenta dirimentia Matrimonium; agitur etiam de consuetudine, ac nonnullis Synodis Gallicanis, eadem Episcoporum facultatem spectantibus.

Ex iis, quæ hucusquè stabilita sunt, sequitur fas non esse Episcopis, removere impedimenta dirimentia matrimonium, seu quemquam solvere ab impedimento, quo detinetur, veniamque eidem concedere, ut impedimento non obstante, matrimonium contrahat; quoniam ejusmodi impedimenta ortum habent aut à Concilio Generali, aut à superior Pontificibus, quorum decreta nequit inferior infringere, hisque ulla ratione contraire, quod ex modò dictis liquet, & ad rem perpendunt Sanchez cit. lib. 8. disp. 6. num. 15. & Pontius de Ma-

trini. lib. 8. cap. 15. num. 1. Ne autem hac doctrina, quam communem esse citati Auctores asseraverant, jurisdictionem nimium coarctari congerantur Episcopi; priusquam ea uberius explanetur, plura sunt prænotanda. Et primò animadvertendum est, sermonem hic non esse de impedimentis merè impedientibus, quæ nullius dubitat posse ab Episcopo relaxari, si excipias impedimentum ortum ex sponsalibus cum altero initis, quod isto invito, sine ejusdem injuria remitti nequit, & illud, quod provenit ex voto, aut ingrediendæ Religionis, aut perpetuæ castitatis, quæ vota, nisi fuerint conditionata, summo Pontifici reservantur, necnon alterum proveniens ex heresi, de quo in capite sequenti dicturi sumus; Sotus, in. 4. dist. 37. quest. unic. art. 1. Navarrus man. ovp. 23. n. 85. Sanchez lib. 7. de matrim. dis. 17. n. 15. Salmanticenses in cursu Moral. Theolog. tom. 2. tract. 9. de Matrim. c. 13. punct. unic. num. 16. & 17. Perez de Matrim. disp. 27. sect. 8. n. 5. Cabassutus in theor. & pran. Jur. Canon. lib. 3. cap. 27. num. 7. Natalis Alexander Theolog. Dogmat. & moral. de Matrim. lib. 2. art. 15. reg. 14. alique communiter. Neque res est de impedimento, quod irritum reddidit matrimonium jam publicè contractum; ultrò enim concedimus Episcopo illud relaxandi facultatem, quam eidem adscribunt Sylvester verb. Dispensatio §. 9. Sotus cit. dist. 37. quest. unic. art. 1. Navarrus cit. cap. 22. num. 85. Sanchez lib. 2. disp. 40. num. 3. Pontius lib. 8. c. 15. n. 5. Zerola 1. part. verb. Dispensatio §. Ad quintum, Cabassutus cit. cap. 27. n. 3. Sylvius Operum tom. 5. inter resolutiones in verb. Dispensatio secundo. Fagnanus in cap. Nimitis, num. 35. de filiis Presbyterorum. Natalis Alexander cit. loc. reg. 10. qui

tamen unanimiter monent, non posse Episcopum eam potestatem sibi usurpare, nisi simul concurrant sex circumstantiæ: primò scilicet, ut jam matrimonium fuerit contractum in faciem Ecclesiæ, omnibus adhibitis solumnitatibus; secundo, ut contractum fuerit bona fide, ex juris, aut facti ignorantia; tertio, ut sit consummatum; quarto, ut impedimentum sit occultum; quinto, ut non possit facile adiri prima Sedes, seu dispensatio à Papa obtinet; ob conjugum paupertatem, rusticitatem, locorum distantiam, aliasque similes causas; sexto denique, ut non possit separatim fieri sine scandalo; Si verò (ait Cabassutus loc. cit.) aliqua absit ex præfatis circumstantiis, & persona sint pauperes, aut rudes, ac rusticæ, officium erit Ordinarii prosequi hanc dispensationem, in forma pauperum, apud Sedem Apostolicam, ut planè gratis, & sine compositione obtineatur. Notant itidem iidem Doctores, dispensationem ab Episcopo in prædictis circumstantiis obtentam, prodesse dumtaxat pro foro conscientiæ, non autem pro foro externo; non enim plus potestatis tribuendum est Episcopo, quam habeat Major Pœnitentiarius Papæ, qui in prædicto rerum eventu impedimentum auferit, ut matrimonium conualescat solum in foro interno. Quocirca, si impedimentum antea occultum, postea detegatur, & deducatur ad forum contentiosum, opus erit nova dispensatione à Summo Pontifice impetranda.

II. Tandem advertendum est, nec questionem hic esse de impedimento dirimente occulto, quod obstat matrimonio nondum contracto, sed proximè contrahendo. Scimus quippè, non deesse Doctores, qui Episcopo facultatem asserant illud auferendi, cum tale urgent rerum circumstantiæ, ut nec summus Pontifex consuli, nec

matrimonii contractus, ad quem omnia sunt disposita, differri possit sine scandalo, & paratorum ad nuptias infamia; ad prævencendam enim prædicta gravia mala, si alius non suppetat modus illis occurrendi, præsumendum est, summum Pontificem delegare Episcopo potestatem dispensandi, quam certè, requisitus, non esset ei denegaturus. Hanc facultatem, nullius præcedentis Doctoris patrocinio fretum, se omnium primum Episcopis vindicasse, gloriatur Sanchez, cit. lib. 2. dis. 40. num. 7. sed eum postea sequuti sunt Pontius, cit. lib. 8. cap. 17. num. 6. Hurtadus disp. 36. de Matrim. num. 6. Perez de Matrim. disp. 44. sect. 6. num. 12. Bonacina de Matrim. disp. 3. punct. 15. num. 5. verb. Rursus addo, Barbosa de Offic. & Potest. Episc. part. 2. alleg. 35. num. 5. Cabassutus cit. cap. 27. n. 4. de Justis de dispensationibus matrimonial. lib. 2. cap. 2. n. 109. & plurib. seq. Wiestner ad tit. 16. lib. 4. Decretal. num. 66. & seq. Anacleus in Jus Canon. tom. 4. in append. de dispensat. super impedim. n. 62. & 63. Sed quamvis hæc opinio, teste citato Bonacina, hodie sit ferè communis, eam tamen acriter reprehendit & exagitat Fagnanus in cit. cap. Nimitis, n. 34. & 35. de Filiis Presbyter. fortasse, quia, ut adnotavit Perez cit. sect. 6. num. 13 est moraliter impossibile eas omnes concurrere rerum circumstantias, quas sibi fingit Sanchez, in quibus nequeat matrimonium retardari absque scandalo, cum ali plurimi semper prædicti sint modi, ab eodem Perez innotati, protrahendi tempus nuptias, absque ulla suspitione criminis, & infamia eorum, qui jam erant ad eas celebrandas accincti.

III. Sed, quidquid sit de ea extraordinaria potestate, quæ ex præsumpta summi Pontificis voluntate in

aliquo eventu, urgentissima videlicet necessitatis, & impedimenti occulti, competat Episcopis, nullum in praesens de ea ferimus iudicium; sed tantum disserimus de ordinaria potestate dispensandi in quibusdam impedimentis dirimentibus publicis. Hanc potestatem, communi ferè calculo, Doctores denegant Episcopo; quinimo sacrae Urbis Congregationes Concilii videlicet, ac supremae Inquisitionis, non semel proscripserunt, tamquam falsam & temerariam propositionem asserentem Episcopo jus dispensandi super impedimento dirimente publico, quod obstat matrimonio contrahendo, etiamsi gravis urgeat illud contrahendi necessitas; ut videre est apud Joannem Baptistam Rigantium, virum apprime doctum, tom. 4. *Commentar. in regul. Cancellar. in notis ad regul. 49. num. 1. & 2.* ubi sacrarum Congregationum responsa, summa diligentia congesta, per extensum, ut dicitur, referuntur, & Doctorum in hanc rem placita compiose allegantur. Et nihilominus aliquot Episcopi eandem potestatem etiam nunc sibi metis adscribunt, & contra Juris communis principia, ac communem Doctorum sensum, etiam in suis Synodaliibus Constitutionibus sibi asserere quandoquid non dubitant; & quod magis dolendum est, non desunt aliqui, licet pauci, Doctores, hac in re Episcopis blandientes, quorum nonnulli innuntiant predicto axiomate, cuius falsitatem deteximus; alii verò innuntiant diuturna consuetudine, per quam acquisitam decantat quibusdam Episcopis potestatem relaxandi aliqua impedimenta dirimentia, quae, spectato Jure communi, carerent. Hic Gibertus suarum Consultationum, tom. 12. *consult. 69. de Matrim.* absolute docet, Episcopos in hoc negotio uni-

cè spectare debere suorum Praecessorum praxim, libereque posse, legitima exigente causa, eas dispensationes indulgere, quae à suis Praecessoribus concessas deprehenderint. Hinc pariter Natalis Alexander *Theolog. dogmat. & moral. cit. lib. 2. de Matrim. c. 4. art. 13. postquam reg. 11. auctoritatis dispensandi super impedimentis matrimonium dirimentibus, publicis & notioris, uni vindicavit Romano Pontifici*, inquit: „*Hodierna Ecclesiae disciplina, secundum quam dispensationes in gradibus prohibitis consanguinitatis, vel affinitatis, aliisque impedimentis dirimentibus, Romano Pontifici reservatae sunt, cum publicum impedimentum est, & de matrimonio contrahendo agitur, non permittit, ut Episcopi his in circumstantiis dispenset. Cum enim ab Ecclesia universalis, sive illius capite Romano Pontifice, sint insensurata impedimenta matrimonium dirimentia, dispensatio super eis, communi Jure, ad caput universalis Ecclesiae, Romanum Pontificem, non ad Episcopum, pertinet; ut colligitur ex cap. Cum inferior, extra, de major. & obed. Conciliarum, quae Provincialia, Ritualia Ecclesiarum, Auctores omnes id confirmant, & auctoritatem dispensandi competere negant Episcopis, cum publicum impedimentum est, vel de contrahendo matrimonio agitur: postquam (inquam) hanc communem doctrinam disserere tradidit, & insinuavit in sequenti regul. 12. eandem in hunc modum limitat. Si tamen antiqua sit, & legitime praescripta Diocesis consuetudo, ut Episcopus in quarto gradu, etiam de contrahendo, certis in casibus dispenset, quia ejus Decessores hac usi sunt ab antiquo ad hanc usque diem facultate, quae*

quae à Sede Apostolica concessa creditur (quod in quibusdam Galliarum Diocesis fieri novimus) de his dispensationibus haud moeunda licet; siquidem consuetudo legitime praescripta Juri positivo praesudat. ususque longævi non levis est auctoritas, ut dicitur cap. Cum consuetud. & cap. Cum tanto, extra, de consuet. Hinc denique nonnulli Gallicani Episcopi, uti narrat Pontas in verb. *Dispensatio matrim. cas. 35.* Herminier de Sacram. tom. 3. c. 17. Auctor Collationum Ecclesiasticarum Parisiensium sub Cardinali de Noailles, tom. 3. lib. 5. colat. 2. c. 2. Gerbesius in tractatu quem edidit, de *Potest. Ecclesiae, & Principum super impedimentis matrim.* & Saintebeuve, tom. 1. *resol. casuum conscientiae, cas. 66. & 67.* usum praetextentes suorum Decessorum, dispensant in impedimento quarti, & alicubi etiam tertii gradus consanguinitatis, seu affinitatis, & alii jus sibi vindicant relaxandi in super impedimenta cognationis spiritualis, criminis, & publicae honestatis; licet alii ejusdem Regni Aristites, observante eodem Saintebeuve, sibi integrum non esse arbitrentur, ab illo cujuscumque generis canonico impedimento, matrimonium dirimente, quemquam solvere, prout scilicet, sicuti idem Auctor prosequitur, fert diversa, quae in qualibet Dictione inolevit, consuetudo. Ab eadem quoque consuetudine, quae ex privilegio, & indulto Apostolico initium sumpsisse censenda sit, contendunt similiter Episcopi Leodienses, se potestatem adeptos dispensandi in quarto, & in tertio, hinc inde, consanguinitatis gradu: Si imminens appareat periculum defectionis partium ad vicinos Fidei hostes mutuae internecionis parentum, & amicorum inter se, ob corruptam puellam, & partes non

habent media recurrendi ad Urbem, quemadmodum referunt Lessius, in auctar. verb. *Matrimonium, cap. 9.* Gobat, *Theolog. experim. tract. 9. num. 596.* & Van-Espen *Jur. Eccl. univers. tom. 1. part. 2. t. 14. cap. 1. num. 11.* quod tamen jus sibi non arrogare alios Belgii Episcopos, ne eos quidem, quorum Dioeceses auctoritate Pauli IV. à Leodiensibus divulsae sunt, opportune animadvertit Zypaeus ad tit. de eo, qui cognovit consanguineam uxoris, num. 3.

IV. Verum, sicuti graviter errant, qui potestatem, de qua agitur, Episcopis adjudicant, unicè freti illo axiomate, cuius falsitatem plurima Concilia Provincialia, Ritualia Ecclesiarum, Auctoresque omnes agnoscere, fatetur etiam citatus Natalis Alexander in *allegata regul. 11.* ita periculum est, ne se, aliosque decipiant, qui eam à consuetudine mutantur. In primis enim prudenter dubitari potest, an ejusmodi consuetudo in florentissimo Galliarum Regno, Apostolicae Sedis obsequiosissimo, & sacrosanctae canonum religiosissimo custode, ullo unquam tempore vigeerit, cum non solum contingere poterit hunc, illamve Episcopum in hoc, aut illo impedimento dispensasse, ex privilegio sibi à prima Sede specialiter concessio; sed etiam, ita rem se habuisse constet ex regestis sacrae Congregationis de Propaganda Fide, & Sacri Officii; in quibus frequentes annotationes reperuntur hujusmodi speciales concessionis, Episcopis Gallicanis, dispensandi super impedimentis tertii, & quarti gradus; inde Ducaesse, Auctor Gallicanus, in *sua Pract. Jurisdict. Ecclesiast. cap. 2. sect. 7.* scribit, timoratae conscientiae, & excellentis doctrinae Gallicanos Episcopos dispensasse post indultum sibi à Sede Apostolica concessum, &

à dispensatione abstulisse, postquam cessaverat, nec fuerat renovatum indultum, quod ad certum tempus obtinuerat. In hac autem dubietate, non licere Successori similes dispensationes elargiri, rectè adnotavit idem Natalis Alexander in fine cit. regul. 12. scribens: *At, si dubitet, vel meritiò dubitare debeat Episcopus, an dispensationes à suis Decessoribus concessæ, sint ex privilegio reali & perpetuo, an ex privilegio personali, dispensare non potest, nisi & ipse dispensandi privilegium à summo Pontifice obtineat. In re enim Sacramenta spectante, non licet minus probabilem, ac minus tutam opinionem sequi, relicta probabiliorè, atque tutiore.*

V. Quod autem aliquot Galliarum Episcopi ex privilegio merè personali, non verò ex consuetudine, nacti sint facultatem super aliquo impedimento dispensandi, inde etiam conicimus, quòd ex una parte incredibile videtur, talem consuetudinem intrà unius, vel alterius Diocesis limites constitisse, nec conterminas permeasse; id quippè evenire vix potuit in re Episcopis favorabili, atque in Regno servande inter Pastores discipline, morumque concordia; & unitatis studiosissimo; ex alia verò scimus, quamplurimos Galliarum Antistites diserte declarasse, sibi fas non esse, ullum auferre, seu relaxare impedimentum, matrimonium dirimens; sicutdem Concilium Turonense anni 1183. tit. de Matrim. tom. 10. Collectionis Harduini, col. 1405. definit: *In quarto consanguinitatis, & affinitatis, necnon cognationis spirituales prohibitis gradibus, Episcopus dispensare non licere declaramus; in Concilio Tolosano anni 1190. cap. 8. ibidem, col. 1804. legitimus: Quos cognationis gradus impedit, licet jam*

legibus solutus, & dispensatus, nisi visa summi Pontificis dispensatione, in matrimonii conjunctione Parochi non recipiant; Synodus Lingonensis apud Natalem Alexandrum, cit. regul. 12. post enumeratas personas, in aliquo usque ad quartum consanguinitatis gradum, inter se conjunctas, ait: *Inter istos non est legitimum matrimonium, nisi cum eis sit per eadem Apostolicam dispensatum;* Idemque sancitum, declaratumque reperiri in Synodo Trecentensi, idem Natalis Alexander textatur. Additque Diot in Opere, cui titulus *Sacramentarium Pastorum, tract. 13. de dispensationibus matrimonialibus c. 8. edit. Parisiensis. an. 1709.* in generali Congregatione Episcoporum, & universi Cleri Gallicani declaratum esse, dispensationes omnes matrimoniales ad solum Papam pertinere, & Parliamentis esse obsistendum, si aliquando Episcoporum dispensationes admittant. Quis autem credat, tot Gallicanos Episcopos, suæ jurisdictionis renacissimos, sibi spontè abjudicasse eam auctoritatem, quam passim viderent aliis finitimarum Diocesium Præsulibus jure ordinario, & non merè delegato exerceri?

VI. At, etiam dato, in aliquam Dioccesim irrepsisse consuetudinem, de qua contenditur, ut per eam celatrum dicamus Episcopo legitimum jus auferendi impedimenta, à Conciliis Œcumenicis, aut à Summis Pontificibus inducta; diligenter prius examinandum est, an ea consuetudo omnes habuerit conditiones necessarias; ut potuerit prævalere legi Episcopo inhiibenti, ne Superioris staturum infringere, aut quoquo modo relaxare præsumat. Quinimò, cum talis consuetudo non solum tendat ad abrogandam legem, verum etiam ad tollendam & minuenda jura uni competentia Romano Pontifici; præter cæteras condi-

ditiones, necesse est, ut centum ad minus annorum spatio, sine ulla interruptione, perseveraverit. Quocirca citatus Van-Espen. *Juris Eccl. univ. part. 2. tit. 14. cap. 1. num. 11.* ut Episcopo Leodiensi auctoritatem astruat dispensandi in tertio, & quarto, & in tertio hinc inde, consanguinitatis, seu affinitatis gradu, eamque ex legitima consuetudine ab eo acquisite evincat, ejusmodi consuetudinem contendit esse immemorabilem. Ad consuetudinem quoque, cujus initii memoria non extet, confugit citatus Auctor Collationum Parisiensium, tom. 3. collat. 2. §. 2. Verùm postremò, & potissimum considerandum est, an per eam consuetudinem, siqua inoleverit, *disrumpatur nervus Ecclesiasticæ disciplina:* in quo eventu, numquam per eam adversus legem præscribi declaravit Innocentius III. in cap. *Cum inter de consuet.* Num porò prædicta consuetudo ejusmodi inficiatur vitio, potius quam à nobis præstat audire à Gallicano Auctore Cabassutio, qui cit. lib. 3. cap. 47. num. 6. loquens de auctoritate dispensandi, quam sibi vindicant nonnulli suæ nationis Præsules, hæc habet: *Si, in oppositum reclamantibus Conciliis Œcumenicis, quæ hanc potestatem uni Summo Pontifici, Legatoque reservant, sibi auctim vindicare Galliarum ducenti circiter, & quadraginta nimirum Episcopi, cum suis Vicariis, seorsim in suis Diocesis, singuli pro suo arbitrio, hujusmodi licentiam; ingruet profecò in tota Gallicana diuione admodum exuberantior, & inordinatior inter tot, tamque diversa sibi, aliisque indulgentium Prælatorum capita, in dispensandis matrimonii licentia. Quin etiam, si per universum regnum ista invalesceret consuetudo (quod malum Deus*

avertat) contingeret demum, ut quilibet laici, etiam subalternorum tribunalium Judices per captivem, & distractionem bonorum Episcopatum, ipsomet Episcopos cogent, pro suo peculiari, aut amicum, aut pariter gustulanium affectu, ad sic dispensandum, sicut jamdum compellunt invitatos ad monitoria, & excommunicationes devenirendas; sique simile quid illis obveniret Divinè hinc apud Isaiam comminationi: Pro eo quod objecit populus iste aquas Sile, quæ vadunt cum silentio, propter hoc ecce adducet Dominus super eos aquas fluminis fortes, & multas. Sic enim reventes hæc in parte summo universalis Ecclesiæ Pontifici subijci, compelluntur indignissime laicorum Judicum infirmorum decretis obtemperare, aut propriorum fructuum ni pareant, interceptionem, ac privationem pati. Et post adducta modò à nobis relatæ loca Conciliorum Turonensis, & Tolosani, inanem decernentia hæc in re dispensationem, quæ à summo Pontifice non dimanarit, concludit Cabassutius: *Sanè ista ab Episcopis concessæ dispensationes pro contrahendis conjugis, aut nullitatem, aut incertitudinem causant Sacramenti.* At verò in re Sacramentaria unanimes docent Theologi, non esse licitum, quidquam incerti adhibere, eo certo medio prætermisso, quòd adhiberi possit. Atque ita silentia ista vel nefarium inducit Sacramentum nullitatem, aut ad summum, tutiore simul, & probabiliori opinione rejecta, minus probabilem, nec tutam, in tanti momenti Sacramento consecratur opinionem.⁷⁷

VII. Huic Cabassutio monito morem gerant Episcopi, & nullius consuetudinis prætexat eam exerceant fa-

cultatem, quam dubiam saltem, atque incertam esse, dissimulare non possunt. Quod si quis eam sibi certo competere obstinatè contendat, adhuc abstineat, oportet, ab illa in suo Synodo ostentanda, & Synodali statuto sibi met ipsi asserenda; etenim (uti inferius suo loco demonstrabitur) ne ea quidem, quæ Episcopis certò licent ex tacita permissione, & conveniunt Apostolicæ Sedis, possunt ab illisdem per edictum, aut Synodalem Constitutionem decerni, & juri suo ordinario quodammodo attribui: id quippè manifestam saperet ambitionem, quæ viderentur se quodammodo æquiparare summo Pontifici, ejusque affectare supremam jurisdictionem.

VIII. Quare si aliquis Antistes, ob nimiam suæ Diœcesis ab Urbe distantiam, aliamve legitimam causam, necessariam sibi reputet auctoritatem dispensandi in uno, aut pluribus impedimentis matrimonium dirimentibus, eam exposcat à Romano Pontifice; qui eam petentibus impertiri non renuit, nunc magis, nunc minus amplam pro temporum, & locorum varietate.

CAPUT III.

De Pontificæ auctoritatis lesione in ea, quod pertinet ad dispensationes Matrimoniales inter unam partem Catholicam, & alteram Hæreticam.

Illicita esse ea matrimonia, quæ inter partes contrahuntur, quarum altera Catholica sit, altera heresim profiteatur, dictum in superioribus à nobis est; neque tamen supermissum, tales interdum circumstantias occurrere, quibus hujusmodi etiam matrimonia licita esse possint. Idem hoc loco asse-

rimus, pariterque confirmamus. Et quidem, quod pertinet ad primam partem, si aliquis *Fidelis cum hæretica baptizata matrimonium contrahit, verum est matrimonium, quamvis peccet contrahendo, si sciat eam hæreticam; si cut peccaret, si cum excommunicata contraheret, non tamen, propter hoc, matrimonium dirimeretur.* Ita S. Thomas in 4. sent. dist. 39. q. 1. art. 1. Ad quintum. Cum autem queritur, quanam sint eæ circumstantiæ, quæ licita reddant hujusmodi matrimonia, non desunt, qui ea permissa esse contendunt in illis locis, in quibus notabilis populi pars ex hæreticis constituitur, dummodo à Catholica parte perversionis periculum absit, & gravis aliqua vel privata vel publica causa intercedat; cujusmodi ab eis reputatur publicæ pacis conservandæ studium, si ea turbari posse prospiciatur intestino aliquo bello, inter Catholicos, & hæreticos excitando, ubi illi animum alienum extenderent, à contrahendis matrimoniis cum hæreticis.

II. Alii præterea hæc matrimonia, de quibus agimus, pluribus in locis licita fore asserunt in vim consuetudinis, quam summis Pontificibus notam, neque ab eisdem (ut ipsi ajunt) improbatam, verè dispensationi æquivalere, affirmant. Alii demùm considerantes, ut hujusmodi matrimonia licita sint, Ecclesiasticæ auctoritatis interventu opus esse, ne vel penes simplicem Parochum, vel penes ipsos, quorum perfici negotium interest, arbitrium sit judicandi de sufficienti illius causæ, quæ contrahentem ad inendum matrimonium inducat, Superioris Ecclesiastici nomine localem etiam Episcopum comprehendunt; idque etiam in quibusdam Episcopalibus ordinationibus insertum reperitur. At verò, si interdictum, quo fit, ut ma-

trimonia hæc illicita sint, ex Concilii Generalis Chalcedonenis lege: aliis-que contrariis sacrorum Canonum sanctionibus originem habet; his insistendo regulis, quas supra posuimus, facili negotio perspicere est, hujusmodi matrimonia licita aliter evadere non posse, præterquam in vim dispensationis à Romano Pontifice obtentæ; exclusis Episcopis, nisi à Pontifice facultatem acceperint, ut super iisdem dispensare possint; uti fusè demonstrat Henricus à S. Ignatio in Opere, cui *Ethica amoris, seu Theologia Sanctorum tom. 3. lib. 8. part. 2. cap. 36. num. 296.* Neque est, ut hæc in re, contraria ulla consuetudo opponatur, quoties non adsit positiva Pontifici dispensatio, quæ sanè ex sola Pontificum Romanorum scientia, ac tolerantia deduci nullo pacto potest. Ita firmiter Natalis Alexander *Theologiæ dogmaticæ & moralis tom. 2. art. 8. in regulis ad praxim spectantibus regul. 10.* Quæ de re cum olim in Congregatione S. Officii disceptatum fuerit, ea inter Consultores & Cardinales Inquisitores sententia vicit, quæ pro Pontifici steterat auctoritate; super quo videndus Cardinalis Albitius in *tractatu de Inconstantia in Fide cap. 36. num. 164. & seq. ac præcipue num. 204. & 205. ac num. 225. & num. 258.*

III. Pontifici ergo auctoritati injuria fit ab iis, qui illius interventu opus non esse contendunt, ut matrimonium inter partes, alteram Catholicam, & alteram hæreticam, licitè contrahantur; sed non minus graviter eandem auctoritatem ab illis lædi dicendum est, qui aliquo ab hinc tempore asserere & jactare cœperunt, dispensationes hujusmodi à Romano Pontifice minimè concedi posse, etiamsi gravis causa concurrat, atque omne perversionis periculum absit; ea scilicet

ratione ducti, quòd dum pars Catholica cum hæretica parte matrimonio conjungitur, illa Sacramentum huic administret; quod est contra legem Divinam, quæ vetat, Sacramenta indignis administrari, atque iis, qui in lethalis peccati statu versantur, & peccatores notorii dici debent. Hoc modo Gamacheus de *matrim. cap. 28. ratiocinatur*, cujus sententiam studiosè tuetur Sainteveuve *tom. 2. cas. conscientiæ*, ac post ipsum Pontius in *verb. Dispensatio matrimonio cas. 35.* Sanè in Collationibus Ecclesiasticis Parisiensibus *col. 2. de matrimonio tom. 3. lib. 1. pluribus hæc super re disputatis, hæc denique ratio res tota concluditur, quod, quemadmodum Moyses, dum Judæorum duritie victus, libellum repudiij eidem permisit, non peccavit, nec auctum illicitem commisit; ita omnis expers culpx summus Pontifex dicendus sit, qui gravibus causis abductus, omnique adhibita cautore, ut perversionis periculum removeatur Catholicum, dispensando, habilem reddat ad matrimonium cum hæretico contrahendum.*

IV. Verùm hujusmodi temperamentum non satis tollit difficultatem tanta ratiocinationum mole propositam. Etenim, quemadmodum non desunt, qui affirmant, Moysis permissione non obstante, Judæum illum nihilominus peccavisse, qui libello repudiij utebatur; ite facile quispiam existere posset, qui, non obstante Pontifici dispensatione, ad exemplum Moysis indulta, matrimonium Catholici cum hæretico peccaminosum esse contenderet. Quare ad difficultatem illam de medio tollendam, alia via insistendum est. Pontius, gravis Theologus in *Appendice ad tractatum de matrimonio Catholici cum hæretico*, temerarium appellat eum, qui in dubium revocat, an ma-

matrimonium Catholicum hæretico licitum sit, ubi processerit Pontificia dispensatio, in circumstantiis supra memoratis concessa; ut videre est, *ibi cap. 8. n. 7. Temeritate non carere eum, qui in dubium revocaverit, an licite illud matrimonium possit contrahi.* Et Cardinalis de Lugo in *Tractatu de Sacramento disp. 8. sect. 14.* ad idem comprobandum plura persequitur.

VI. Nobis profecto propositum hoc loco non est scholasticam illam questionem attingere, utrum matrimonium unicum Sacramentum sit, an verò in eodem partialia duo Sacramenta interveniant, adeoque utrum dici possit, quod, ubi matrimonium à prævia dispensatione, inter partem Catholicam Sacramenti capacem, & partem hæreticam, quæ ejusdem incapax est, contrahitur, ipsum in persona quidem Catholica Sacramentum sit, in altera autem contractus merè civilis, quemadmodum docent Frassen in *Scoto Academicotom. 12. tract. 7. disp. 2. art. 1. q. 2. §. Quæres primò*, Henricus à S. Ignat. in *Ethica amoris cit. t. 3. lib. 8. part. 2. c. 8.* Tournely de *Matrim. pag. 95. editionis Parisiensis an. 1730.* Sed ipsam rei naturam expendentes, hoc affirmandum habemus, quod ubi exclusum sit à Fideli perversionis periculum, quod semper excludendum non ambigitur, cuique rei per conditiones in dispensationibus opponendæ consulitur, ubi etiam opportunè cautum sit, ut sancta Religio in liberis sive feminis ex eo matrimonio suscipiendis servetur, suscepto item à Catholica persona onere curandi, ut hæreticam partem ad orthodoxam Religionem amplectendam perducatur, & contra legis præscriptum, cum illud idem licite, & fructuosè præstare posset, si vel ante nuptias, vel dum eas contrahit, in Ecclesiæ gremium sese reciperet. Ita

res-

respondent Tournely *loc. cit. pag. 207.* Isambertus de *Matrimonio pag. 393. num. 7.* Herminier in *Tract. de Sacramento tom. 3. tit. Cultus disparitas, §. His non obstantibus*, Maurus in *Cursu theologicotom. 3. lib. 10. q. 80. n. 4.* qui ad rem nostram ita scribit: *Catholicus ministrans Sacramentum facit actionem ex se indifferenter. Nam posset alter conjux converteri ad Fidem, & per coiversionem justificari, & recipere Sacramentum dignè. Quodsi pro vero habendum esset, contra Jus Divinum facere Catholicum illum, qui etiam remoto perversionis periculo, matrimonium cum hæretico contrahit, ejusque peccatum in eo consistere, quod persone indignæ Sacramentum ministret; dicendum esset (quod hætenus à nemine affirmatum est) sanctas illas Mulieres Catholicas peccasse, quæ nedum cum hæreticis, sed cum infidelibus matrimonium contraxerunt; ut factum constat tum à S. Monica D. Augustini matre cum Patritio Ethnico, à S. Anastasia cum Publico Idolatra, à S. Cæcilia cum Valeriano nondum ad Christianam Fidem converso, atque ad alios pluribus. Nec replicare juvat, impedimentum disparitatis cultus temporibus illis nondum introductum fuisse; nam vicissim reponere in promptu est, in prædictorum Auctorum sensu obtulisse semper Divini Juris impedimentum, ne Sacramenta indignis ministrarentur; Nec Sanctos, qui cum infidelibus contraxerunt, nature legem, & jusque Divinum violasse, & in perpetua fornicatione vivisse putandum est; ut optime disserit Natalis Alexander in *Theologia dogmatica & morali lib. 2. de Sacramento matrimonii art. 8. de cultus disparitate.* Improvida etiam ratione (quod asserere temerarium esset) à citato magno Calcedonensì Concilio, jam usque à quinto*

Ecclesiæ saculo, statutum fuisset, quod legitur in ejusdem Concilii canone decimo quarto, ne scilicet Catholicis matrimonio jungatur cum parte hæretica, Judea; aut Ethnica, nisi forte persona orthodoxa copulanda promittat, se ad orthodoxam Fidem transferre. Etenim hic etiam dici posset, à parte Catholica Sacramentum contrahenti indigno administrari, dum matrimonium eo tempore contrahit, quo altera pars meram Catholicæ Religionis amplectendæ promissionem emisit; nemo autem ex hoc tantummodo Sacramenti percipiendi dignus evadit, quod se perfidiam adjuturum, aut sanctam Fidem amplecturum promittat, sed tunc solum, cum, ejuratis re ipsa erroribus, in sanctæ Ecclesiæ gremium fideliter ingreditur. Dicendum denique esset, Catholicos Principes, eorumque Consiliarios, necnon Romanos Pontifices, & Congregationes ab eis deputatas pro examinandis eorum instantiis, qui dispensationes petunt ad contrahendum matrimonium cum parte hæretica, non obstante impedimento gradus, & sine clausula abjurata prius hæreticis, intervenientibus tamen aliis supra memoratis conditionibus, eos (inquam) omnes & irrationabilia postulasse, & postulata non rectè expendisse, & quæ petebantur, perpetam indulgisse; nulla ratione habita gravissimi reatus, quo se obstrinxere tam illi, qui dispensationes concesserunt, quam qui easdem obtinuerunt; quod sanè affirmare nimis audacis esset, quemadmodum Tournely, Herminier locis supra citatis, & Chardon tom. 6. *Historia Sacramentorum cap. 13. pag. 402.* probè animadvertunt.

VI. Quæ hætenus dicta sunt, ed spectant solummodò, ut Apostolicæ Sedis jura integra, inviolataque serventur.

ventur; minime verò, ut facilius aperiatur via concedendis Apostolicis dispensationibus ad contrahenda matrimonia inter Catholicos, & hereticos; circa quas operæ pretium erit nostram Constitutionem consulere, cujus initium, *Magna nobis*, quæque legitur *tom. 2. nostri Bullarii num. 51.* in qua scilicet rectæ disciplinæ regula indicatur, cui Apostolica Sedes constanter insistit, quoties hujusmodi dispensationes ab ea requiruntur.

CAPUT IV.

Examem instituitur Synodalis constitutionis, adscribentis Episcopo facultatem absolvendi ab heresi, quæ, nisi congruè explicetur, jura deturbat Apostolica Sedis.

In nonnullis antiquis Synodis indubitante adjudicatur Episcopo facultas absolvendi ab heresi. Ita quippe disertè statutum legitimus in Synodis Andegavensibus annorum 1216. & 1493. atque in Synodo Ambinensi anni 1411. apud Pontas *verb. Casus reservati cas. 4.* Eamque facultatem nullo posteriori jure esse Episcopis ademptam declarasse Cardinalem Gasparem Quirogam, Archiepiscopum Toletanum, atque in Hispaniarum Regno supremum Inquisitorem, in sua Synodo Toletana anni 1583. referunt Hurtados de *Fide disp. 84. sect. 2. §. 11.* Cardinalis de Lygo de *virtute Fidei disp. 23. sect. 7. §. 1. num. 44.* & novissimè Milante *exercit. 3. in tertiam propositionem damnatam ab Alexandro VII. pag. 20.*

II. Verum, ne hisce, aliorumque plurium Synodorum vetustis exemplis se abduci patiantur Episcopi, eamque sibi vindicent jurisdictionem, qua carent; priusquam quid-

quam in hac re in suis Synodis statuatur, oportet, ut certa ab incertis secernant, rerumque, ac temporum varietatem accurate dispiciant; potestas quippe absolvendi à crimine hæreseos, quæ olim indiscriminatim omnibus competeant Ecclesiarum Pastoribus, neque hodie illis denegatur in aliquibus circumstantiis; in aliis tamen communiter censetur summo Pontifici nunc reservata. Omnia singulatinè expendamus.

III. Inter præcipuas Pastoralis muneris curas est, solerter invigilare, ne ullus contra orthodoxam doctrinam error in suam Dioecesim irreat; quod luculenter expressit Apostolus *1. ad Timotheum cap. 3. & ad Titum cap. 1.* Hinc nemo dubitat, quin ad Episcopum potissimum pertineat, in hæreticos inquirere, atque in illos, quos in suis erroribus pertinaces compaverit, canonicis poenis severè animadvertere. Hanc Episcoporum obligationem agnovit, & inculcavit Auctor epistolæ ad Episcopos in Galliis, atque in Hispaniis consistentes, quam Lucio Papæ adscripsit Isidorus, ita Episcopos alloquens: „Ideo Fratres, hortor dilectionem vestram, obestor, & moneo, ut qua debetis, & potestis sollicitudine, vigiletis ad investigandos hæreticos, & inimicos sanctæ Ecclesiæ, & à sanis mentibus, ne pestis hæc latius divulgetur, severitate, qua potestis, pro viribus extirpetis;” *tom. 1. Collectionis Harduini col. 140.* Quamquam porrò hoc Lucii testimonium credatur adulterinum, adulterinum certè non est Decretum Concilii Remensis anni 624. vel 630. quod *can. 4. tom. 3. Collectionis Harduini col. 571.* ab Ecclesiarum Pastoribus hæreticos diligenter perquiri, & ad Fidem Catholicam pro viribus revocari mandavit. Et, ne inutiliter tempus teramus in

re exornanda apud omnes indubitata, satis abundè erit, unam allegare sanctionem Innocentii III. in Concilio Generali Lateranensi IV. anni 1215. in cuius *cap. 3. de heretico*, jubentur Episcopi singulis annis vel per se, vel per Archidiaconos, suas circumire Dioeceses, & sedulo indagare, an ullus in ea latitet hæretica contagione infectus; socordes verò, & negligentes, in expugnanda concessita sibi Dioecesi ab hæretica lue, veluti gravis flagitii reos, & Pastoralis ministerio indignos, è gradu dejecti, ibidem decernitur, *tom. 7. Collectionis Harduini col. 22.* „Volumus igitur, & mandamus, & in virtute obedientiæ districtè præcipimus, ut ad hæc efficaciter exequenda Episcopi per Dioeceses suas diligenter invigilent, si canonicam effugerit voluerint ultionem. Si quis enim Episcopus super expurgando de sua Dioecesi hæreticæ pravitatis fermento negligens fuerit, vel remissus, cum id certis indicis apparuerit, & ab Episcopali officio deponatur, & in locum ipsius alter substituat idoneus, qui velit, & possit hæreticam confundere pravitatem.” Neque per hoc, quod à Sede Apostolica institutum fuerit Inquisitionis tribunal, cujus initium ad ejusdem sæculi XIII. initium, post tamen absolutum Concilium Lateranense IV. in quo certè nulla de Inquisitoribus à Sede Apostolica delegatis occurrit mentio, refert Ludovicus à Paramo de *Origine sacræ Inquisitionis lib. 2. tit. 1. cap. 2.* non est (inquam) per hoc Episcopis subductum onus, aut adempta facultas in hæreticos inquirendi; sicuti discretè declaravit Bonifacius VIII. in *cap. 17. de hereticis, in 6.* „Per hoc quod negotium hæreticæ pravitatis iudicij, vel aliquibus ab Apostoli-

ca Sede generaliter in aliqua provincia, civitate, vel Dioecesi delegatur, Dioecesanis Episcopis, quin & ipsi auctoritate ordinaria, vel delegata (si habent) in eodem procedere valeant, nolimus derogari.” sed possunt, & debent, perinde ac antea, omnem suam operam impendere, ut eandem pestem, & sua quilibet Dioecesi, eliminent; solumque cavere, ne delegatos ab Apostolica Sede Fidei Quasitores, ubi sunt constituti, à suo munere obeundum impediatur, sed pari studio, animarumque concordia, debent in opus adeo salutare incumbere, juxta modum præscriptum in eodem *cap. Per hoc, atque in Clementina 1. eod. tit. 6. in Extravag. Benedicti XI. cap. 1. de hereticis.* Jam verò tam Inquisitor, quam Episcopus potest respicientem hæreticum, aut spontè coram se comparentem, aut ad suum forum quoquo modo deductum, Ecclesiæ reconciliare, & pro utroque foro absolvere à censura, in quam propter hæresim incidit; quod pluribus ostendunt Cardinalis Albitus de *Inconstantia in Fide cap. 25. num. 35. & seq. Farinacius in heresi quest. 92. §. 4. num. 52.* Cardinalis de Lygo de *virtute Fidei disp. 23. sect. 7. §. 1. num. 52.* Thomas del Bene de *offic. S. Inquisitionis part. 1. dubitat. 57.* & Cardinalis Petra *tom. 3. ad Constit. 18. Innocentii IV. 27. & seq.* Quinimò uterque potest ponitentem hæreticum, postquam suos ejuravit errores, ad simplicem Confessarium remittere, ut ab eo absolvatur; eamque absolutionem, licet à Confessario datam in foro Sacramentali, prodesse etiam pro foro externo, à cujus jurisdictione promanet, rectè observat idem del Bene. Plura de ordinaria potestate Episcoporum inquirendi in hæreticos, eosque Ecclesiæ reconciliandi, congesta sunt

ab Alteserra de *Jurisd. Ecclesiast. lib. 4. cap. 3* & novissimè à P. Joanne Antonio Bianchi de *Potestate Ecclesie tom. 3. lib. 1. §. 10. num. 2. & 3.* Plura itidem ad rem facientia legi possunt in Colloquijs Andegavensibus mensis Maii 1713. *quæst. 4. pagin. 110.*

IV. Hæc certa sunt. Communiter quoque Doctores non tantum Episcopo, verum etiam cullibet simplici Confessario facultatem concedunt absolventi ab hæresi purè interna & mentali, nullo exteriori signo manifestata, absolutio quippè ab hæresi summo Pontifici reservata solum versatur, qui interius Fidei articulo dissentit, suumque disensus aliquo exteriori signo pandit, quin tamen idcirco fuerit ad forum judiciale deductus; de hoc quippè, quem hæreticum esse, censurisquæ in hæreticum latè innotatum, nemo dubitat, controvertitur, an, quamdiu ejus delictum occultum est, possit ab Episcopo pro foro conscientie absolvi. Difficultatem faciunt Tridentinum, & Constitutio Apostolica, quæ singulis annis in die Cœnæ Domini promulgatur. Etenim ex una parte Tridentinum *sess. 24. cap. 6. de reformat.* facultatem tribuit Episcopis dispensandi in qualibet irregularitate proveniente ex delicto occulto, ea tantum excepta, quæ oritur ex homicidio voluntario, & insuper absolventi in foro conscientie à quibuscumque casibus occultis etiam Sedi Apostolicæ reservatis, non solum non excepto, sed nominatim expresso etiam crimine hæresis: *Licet, Episcopis... in quibuscumque casibus occultis* (sunt verba Tridentini) etiam Sedi Apostolicæ reservatis, delinquentes quoscumque sibi subditos, in Diocesi sua, per se ipsos, aut Vicarium ad id specialiter deputandum, in foro conscientie gratis absolvere, imposita po-

nitentia salvari. Idem & in hæresi criminis, in eodem foro conscientie eis tantum, non eorum Vicariis, sit permissum. Ex alla verò parte summus Pontifex, in prædicta Constitutione, postquam anathemate percussit omnes hæreticos, sibi uni facultatem reservat eos absolventi. Hinc verò oritur controversia, an per hujusmodi Constitutionem, quotannis renovatam, censetur derogari præfato decreto Tridentini. Enimverò extra controversiam est, per illam ademptum esse Regulæ, aliisve privilegium, si quod antea habuerint, quempiam absolventi ab hæresi criminis; quinimò, quantum ab hæresi criminis, quinimò, quantum ab ipsomet summo Pontifice, tempore Jubilæi, cullibet Confessario, ex approbatis à locorum Ordinariis, amplissima concedatur potestas omnia remittendi facinoræ, atque in foro Sacramentali quaslibet relaxandi censuras, sibi quomodocumque, etiam virtute Bullæ Cœnæ reservatas; per eam tamen, aliasve similes, concessionem, nunquam collatam censeri auctoritatè absolventi à crimine hæresis, nisi hoc fuerit specialiter & nominatim expressum, declaravit Alexander VII. in suo decreto, à nobis relato, & accurate expenso in *nostra Instit. 4.* quod est hujusmodi; *Sanctissimus Dominus noster Alexander Papa VII. sub die 23. Martii 1656. inherendo declarationibus aliis à Prædecessoribus suis factis, ad removendam omnem dubitandi occasionem, & ne circa id in posterum ullo tempore hesitari contingat, cum crimen hæresis, præ cæteris gravissimum, specialiter nota dignum sit, decrevit, facultatem absolventi ab hæresi, in Jubilæis, vel aliis similibus concessionibus, non censeri comprehensam, nisi expressis verbis concedatur facultas absolventi ab hæresi.* Et siquidem hæc facultas non exprimitur in

Bulla Cruciatæ, idcirco Gregorius XIII. jam antea edixerat, neminem posse, illius tantum obtentu, solvi à censura, in quam propter hæresim incidit; quod videre est apud Emmanuelem Rodericum in *addit. ad Bullam Cruciatæ §. 9. num. 66.*

VI. Sed nihilominus specialis est ratio dubitandi, num per eandem Bullam Cœnæ sit ablata etiam Episcopis potestas absolventi ab hæresi occulta, iisdem tributa à Concilio Tridentino; huic quippè existimant plerique cum Sanchez de *Martin. lib. 3. disp. 26. num. 7. circa medium*, non derogari, sine expressa ejusdem mentione; qualis in Bulla Cœnæ non occurrit. Accedit, incredibile videri, Pium IV. quæ decreta Concilii Tridentini approbavit, omnemque adhibuit operam, ut per omnes orbis Christiani provincias promulgarentur, eodem ipso anno, quo hoc negotium urgebat, atque eorundem decretorum acceptationem, & religiosam observationem impensè commendabat, in Bulla Cœnæ; quam consueto more divulgavit, voluisse derogare præfato decreto Episcopis favorabilis, indignati enim fuissent Episcopi, si audivissent, se compelli ad subeunda onera sibi à Tridentino imposita, eo ipso tempore, quo privilegiantur privilegio sibi metipsis ab eodem Tridentino indulto. Cum autem Bulla Cœnæ etiam tum munita esset iisdem clausulis derogatoris, quibus nunc est referta, præsumendum est, per istas voluisse, & velle Pontifices revocare dumtaxat facultates absolventi ab hæresi, à suis Antecessoribus concessas; non verò illa, qua iustus de causis sunt Episcopis à Concilio Tridentino donati. Ita ratiocinatur Bannes in 2. *quæst. 1. art. 3.* Aragonius *ibid. art. 1. col. 10.* Hurtadus *disp. 84. sect. 2.* Gutierrez

rez *Canonicar. Quest. lib. 1. c. 13.* Fagundes in 2. *præceptum Ecclesie lib. 8. n. 33.* Campegius in additione ad Sanchezium de *heres. c. 34.* Bossius de *Subilao sect. 1. c. 10. §. 3.* Leander *part. 4. tract. 8. disp. 17. q. 45.* alique, quos referunt Sanchez *lib. 2. in Decalogum. c. 11. n. ult.* Diana *1. part. tract. de absolutioe ab heresi resol. 2.*

VII. Verum utrumque argumentum nullo labore refellunt Auctores contrarii, quos citant, & sequuntur Sanchez *lib. 2. moral. disp. 3. §. 2. num. 20.* Garcia de *Benefic. part. 1. cap. 9. num. 121.* Barbosa *ad dict. c. 6. sect. 24. de reform. & de offic. & potest. Episc. allegat. 40. num. 3.* Cardinalis de Lugo *de virtute Fidei disp. 25. sect. 3. §. 1.* Rosignolus *de censuris tom. 1. quest. 1. cap. 25. num. 7.* Duard. in *Bullam Cæne lib. 3. §. 2. quest. 11. n. 47.* Clericatus de *Pavii. decis. 45. num. 4.* & seq. Anacletus *Reiffenstuel lib. 5. Decretal. tit. 7. §. 7. n. 35. l. & seq.* alique quamplurimum. Melliori sane, & veriori iudicio contendunt isti, facultatem, de qua loquimur, esse Episcopis per Bullam Cæne ademptam, & Romano Pontifici reservatam; nec multum negotii ipsis fecerunt argumenta in contrarium adducta. Ad primum quippe ajunt, sufficienter derogari Concilio Tridentino per illam generalem clausulam, in Bulla Cæne contentam: *Non obstantibus Constitutionibus Apostolicis, & cujusvis Concilii decretis*; etenim, cum nihil, præter Tridentinum, reperitur Concilium, à quo data sit Episcopis potestas absolvendi ab heresi, allegata verba, quibus Pontifex eandem potestatem sibi deinceps reservat, unice alludere queunt ad enuntiatum Tridentini decretum, cui in hac parte se derogare declarat. Ad hæc, ut Papa deroget Concilio Tridentino, non

est necesse, ut expressam faciat ejusdem mentionem, sed satis est, ut aliquid statuat, quod Tridentini decretis adversetur; siquidem, cum ipsimet Tridentini Patres *cap. ultimi. sess. 25. de reform.* sua decreta subjecerint iudicio & voluntati summi Pontificis: *n. Omnia*; & singula, sub quibuscumque clausulis, & verbis, &c. . . in hoc sacro Concilio statuta sunt, declarat, ita decreta fuisse, ut in his salva semper auctoritas Sedis Apostolicæ & sit, & esse intelligatur: idcirco Pontifex aliquid edicens contra aliquam Tridentini sanctionem, non operatur contra mentem ejusdem Concilii, neque illam exiit supremam auctoritatem, sibi à Christo Domino collatam, relaxandi; & immutandi, cum opus fuerit, quamcumque legem Ecclesiasticam; sed potius eo utitur arbitrio, à cuius nutu voluit idem Tridentinum suarum sanctionum firmitatem pendere; quod appositè expendunt Garcia *de Benefic. part. 4. c. 5. num. 32. & 35.* Gonzalez *ad regul. 8. Cancell. gloss. 6. num. 120.* Bonacina *de censur. in Bulla Cæne disp. 1. q. 2. punct. 2. n. 2.* & Fagnanus *in cap. nulla, num. 86. de concess. Præbende.*

VIII. Alterum, quod proferunt argumentum, ut aliquid haberet roboris, in primis probandum esset, quod gratis assumitur, nimirum Bullam Cæne, à Pio IV. de more promulgatam, iisdem fuisse similibus clausulis, quæ leguntur in similibus Constitutionibus, à posterioribus Pontificibus editis. Enimvero enuntiatia verba: *Non obstantibus cujusvis Concilii decretis*; non leguntur in Bulla Cæne promulgata à Martino V. quæ refertur à S. Antonino *3. part. lib. 24. c. 22.* neque in Bulla Cæne promulgata à Paulo III. quæ est tō. inter Consti-

tutiones ejusdem Pontificis *Bullar. 1. 1. quinimmo Cardinalis de Lugo de virtute Fidei cit. disp. 23. §. 1. num. 48.* testatur, se ea verba non invenisse in ulla Bulla Cæne ante Gregorium XIII. ex quo conjicit, neque à Pio IV. fuisse adhibita; ac proinde corruit potissimum argumentum, cui plurimum fidunt Auctores stantes pro contraria opinione.

IX. Deinde, cum hæc controversia non versetur circa jus, sed circa factum; & conjecturis colligenda voluntas summorum Pontificum, quam ipsinet disertè explicuerunt. Etenim S. Pius V. & Gregorius XIII. de hac re interrogati, indubitanter responderunt, nulli præter Papam, hodie integrum esse, quemquam absolvere ab heresi etiam occultissima; eod quod Papa, per Bullam Cæne, ejusmodi facultatem sibi reservet; sicuti totidem verbis refert Navarrus, *man. cap. 27. num. 275.* addens, ab iisdem Pontificibus ne Cardinali quidem facultatem tributam, nisi multis limitationibus circumscriptam. Præterea in vita S. Francisci Salesii, descripta à Petro Hyacintho Gallizia *lib. 2. cap. 32.* atque in alia alterius Auctoris, relata à Gobat *Theol. experim. tract. 7. cas. 8. num. 370.* legitur, eum ad Episcopatum promotum, coram Clemente VIII. examinatorem, eodem Pontifice indictum, atque inter questiones eidem propositas de eo fuisse à Pontifice interrogatum: *Possentne Episcopi ab heresi absolvi?* Respondit Salesius: *Passè, virtute facultatis iisdem factæ à Tri-*

deniuno. At, aliam sibi mentem, aliam esse voluntatem, mox subiecit Pontifex. Ad quod Salesius: *Si quidem hæc est mens Sanctitatis vestre, eidem accedens, atque à mea sententia recedens.* Idem nec semel decusum est à sacris Urbis Congregationibus, quarum ministerio solent Pontifices mentem suam manifestare. Ita quippe declaratum à sacra Congregatione S. Officii testatur Penia, Romanæ Rotæ Auditor, in notis ad Eymericum *3. part. q. 92. comment. 141. §. Equidem*, & Cardinalis Albitius, qui ejusdem Congregationis Assessoris munus obierat, in suo *Tract. de Inconst. in Fide cap. 25. num. 4. & seq.* idemque responsum datum à sacra Congregatione Concilii, narrat Fagnanus *in cap. Quoniam, n. 20. de Constitutionibus, & in cap. Dilectus, n. 30. de tempor. Ordinac. ac Cardin. Petra in comment. ad constitut. 18. Impuniti IV. tom. 3. num. 19. & seq.* Quocirca Suarez, qui in *tract. de censur. disp. 21. sect. 3. num. 5.* probabilem censuerat opinionem, Episcopis favorabilem, & cum postea diligentius expendit allegata summorum Pontificum, sacrarumque Congregationum responsa, à priori sententia recessit, & in *tract. de Fide disp. 21. sect. 4. n. 13.* aperte docuit, nulla probabili ratione posse hodie astrui Episcopis potestatem absolvendi ab heresi. Et Cardinalis de Lugo *cit. sect. 3. §. 1. n. 46.* post questionem in utramque partem versatam, eadem respiciens decreta, concludit: *Mihi moraliter certa est Pontificia mens, & sensus Romana Curia, in qua omnes Pontificis ministri de reorto supponunt, singulis anni per eam facultatem Episcopis auferri, & ea solam de causa, ad eumque finem addita esse in Bulla Cæne verbis illa, quibus revocantur facultates concessæ etiam per cujusvis Concilii decreta. Ac*

De 2 de-

denique Fagnanus *in cit. cap. Dilectus, num. 31.* postquam indicatam retulit declarationem editam à sacra Congregatione Concilii, ait: *Unde frustra nonnulli ex recentioribus Theologis hunc articulum in controversiam adducunt, cum habeant claram determinationem sacre Congregationis.*

X. Sed majorem adhuc firmitatem hanc sententiæ adiecit Alexander VII. cum die 24. Septembris 1665; hanc inter ceteras propositionem proscripsit: *«Sententiâ asserens, Bullam Coenæ solum prohibere absolutionem hæresis, & aliorum criminum, quando publica sunt, & id non derogare facultati Tridentini, in qua de occultis criminibus sermo est, anno 1629. 18. Julii in Consistorio Sacre Congregationis Eminentissimorum Cardinalium visa, & tolerata est.»* Fatemur equidem, damnationis reum non directè confodere opinionem asserentem Episcopis auctoritatem absolventi ab hæresi occulta, sed solum directè perstringere quorundam audaciam & imposturam, qui ut eandem opinionem validissima fulcirent auctoritate, in vulgus jactabant, eam à sacra Congregatione examinatum, omnem evasione censuram; uti advertebant Salmantienses in *Curso moralis tom. 4. tract. 18. de Privilegiis cap. 4. §. 1. n. 163.* & Milanæ exercit. 3. in *tertia propositione damnat. ab Alexandro VII. pag. 19.* At nihilominus nemo facile indicabitur, damnationis ictum grave vulnus indirectè infixisse etiam opinioni, quam sui Auctores prædicta impostura tutabantur; parum enim sollicitus fuisset Pontifex de præcipuo evertendo argumento, quo ea fulciebatur opinio, si illam quoquo modo probabilem, ac tolerabilem reputasset; quemadmodum ratiocinatur Dominicus Viva in *eandem tertiam proposi-*

tionem Alexandri VII. rectè inde inferens, præfatam opinionem è sua probabilitate, si quam antea haberet, plurimum delectam fuisse deturbatam.

CAPUT V.

Alia evertuntur argumenta, quibus spectatim suffulti nonnulli Auctores Gallicani, facultatem absolventi ab hæresi, quam aliis ablatam haud difficulter admittunt, in sua nationis Episcopis intaxatam perseverare, asseverant.

Potestatem, de qua hactenus disseruimus, alii innixi argumentis; suæ gentis Episcopis vindicare conantur plures Doctores Galli, quos sequuntur Tournely, seu verius Continuator Theolog. moral. ejusdem tom. 2. tract. 3. de censuris part. 1. pag. 471. edit. Venet. & Pontas verb. *Causa reservati cas. 4.* Aliqui enim teste Thomassino de vet. & nov. Eccles. discip. part. 1. lib. 2. cap. 13. num. 8. §. Accessit, eam in Galliarum Præsules derivatam volunt à consuetudine, tacito Romani Pontificis sensu roborata, quæ jamdiu obtinuit, ut Episcopi occultos hæreticos in foro Sacramentali absolvant; Absolvunt tamen ab hæresi (ait Thomassinus) Episcopi Galliarum, non contradicente, adeoque, ut ex regulis Juris ipsi interpretantur, consentiente Pontifice. Alii verò, cum Gibert in suo tract. de usu Ecclesie Gallicane in materia censuratum tit. 17. ideo per Bullam Coenæ non revocatam absolventi ab hæresi occulta, iisdem concessam à Tridentino, quia præfata Bulla, ut ipsi ajunt, & pluribus suadere conatur Gibert, numquam fuit in Galliis recepta.

II. Verum neque ejusmodi argumenta tantæ sunt efficacitatis, ut illud

evin-

evincent, quod prædicti Auctores contendunt; etenim, quod spectat ad non acceptationem Bullæ Coenæ, mirum est, non vidisse Gibertum, ejusmodi argumentum in ipsum retorqueri; nam, sicuti in Galliis, uti Gibertus, ejusque asseclæ ajunt, neque promulgata, neque usu recepta unquam fuit Bulla Coenæ, ita pariter, iisdem asserentibus, nec publicatam, nec receptam ibidem fuit Concilium Tridentinum quoad decreta respicientia disciplinam; Episcopi illarum regionum, in quibus Concilium Tridentinum adhuc receptam non est, non possunt uti hac facultate concessa in hoc decreto; scribatur cap. 6. sess. 24. de quo disputabitur; rescripait sacra Congregatio Concilii apud Cardinalem de Lugo cit. disp. 23. sect. 3. §. 1. n. 54. Equidem cum facultas absolventi ab hæresi occulta, unicè ex Concilio Tridentino, in Episcopos dimanaverit, non potuit illam participare, qui Tridentino aditum in suam Dioecesim occultis, neque æquum est, ut id commodi ex Concilio reportent, qui ejus onera subire detrectant; quemadmodum cum eodem de Lugo ad rem prosequuntur Doctores congesti à Sanchez cit. lib. 2. in Decalogum cap. 11, atque à Barbosa ad cit. cap. 6. sess. 24. num. 3.

III. Quod verò attinet ad consuetudinem, tacito Romani Pontificis consensu approbatam, quam in plerisque Galliarum Dioecesibus jamdudum obtinuisse, ajebat Thomassinus, ut earundem Præsules passim ab hæresi crimine suos subditos absolvant; Thomassinum confundere suspicamus hæresim occultam, de qua est questio, cum hæresi forum jam deducta, à qua, jam præmonimus, jus esset cuilibet Episcopo respicientem reum in utroque

Tom. I.

foro absolventi. Hanc porò suspensionem nobis injiciunt Comitia Cleri Gallicani, anni 1583; ab eodem Thomassino indicata, quæ, teste du Taix, communi suffragio rogandum statuerunt Pontificem, ut Episcopis, eorumque Officialibus veniam daret absolventi hæreticos, ad Ecclesie Catholicæ gremium redeuntis; necessarium etenim non fuisset, hæc facultatem pro omnibus Regni Episcopis à Pontifice esflagitare, si jam plerisque illam consuetudinem, aliove modo à se acquisitam ibidem exercissent. Idem privilegium, quod omnibus concedi exoptarunt Cleri Comitia, non diu antea sibi fieri curaverant Patres Conciliorum Provincialium Rotomagensis, anni 1581. & Turonensis, anni 1583. Primi siquidem, postquam decrerunt edicerent, quo adstruebatur Episcopis potestas absolventi ab hæresi iisdem à Tridentino tributa, re melius considerata, eam potestatem, post Bullam Coenæ, dubiam saltem, atque incertam agnoverunt, ac proinde sibi fieri à Pontifice postularunt, ita ad Gregorium XIII. scribentes: *Circa decretum de casibus reservatis, ubi dicitur ex Concilio Tridentino, Episcopus absolvere ab hæresi, videtur contra Bullam de Cæna Domini, & reservationem factam per Dominos Pios Quartum & Quintum. Sed plures potius manebunt in hæresi, quam propter eam mittant ad Sedem Apostolicam; & interea, dum mittitur, & expectatur absolutio, multa incidere possunt tentationes, & mutationes. Ideo humillimè supplicant Episcopi, ut dignetur sua Sanctitas illis potestatem ex decreto Tridentino concedere. Hæc verò præcibus indulgendum censuit Pontifex, sed solum ad tempus, rescribens: Pro necessitate provincie concedatur ad tempus hæc facult-*

Dd 3

cut-

cultas absolvendi, iuxta decretum Concilii Tridentini, cui magis visum fuerit; tom. 10. Collectionis Harduini col. 1266. Patres autem Turonenses eod. tom. 10. col. 1293. in Synodo procmio cap. 2. sanxere: "A sua Sanctitate, cujus iudicio & censura omnia in presentii Concilio sancita & definita subieciuntur, supplex Synodus, quam potest efflagit obtinere, ut Episcopis Provinciae, eorumque Vicariis, Officialibus, & Praenitentiaris, facultatem ab haeresi absolvendi, ac haereticis Ecclesiae restituendi, iis interdictam, concedere dignetur; quo facilius haeresis labe vincit, eadem ejurata, ac Ecclesiae Catholicae gremium revertantur." Habemus igitur viginti Patres Gallos, septem videlicet, qui Concilio Rotomagensi, & tredecim, qui Turonensi, vel per se, vel per suos Procuratores interfuere, praeter plures Abbates, & Procuratores Capitulorum, qui eorumdem Conciliorum decretis subscribere, quibus persuasum fuit, virtute Bullae Coenae, vetitum sibi esse uti facultate Episcopis facta à Tridentino, & occultos haereticos, sine speciali Pontificis venia, Ecclesiae restituere. Idem universim sentiunt aliarum nationum Episcopi, qui non audent haereticos à censurarum nexu absolvere sine speciali privilegio summii Pontificis, à quo illud & petere & impetrare solent; quod de Episcopis Germaniae restantur Gobat Theolog. experim. tract. 7. cas. 8. num. 371. & Reiffenstuel ad cit. tit. 7. lib. 5. Decretal. num. 397. de Episcopis verò degentibus in Anglia, Hibernia, & Hollandia, refert Arsdekin Theolog. tripartit. tom. 2. part. 2. tract. 2. cap. 5. §. 1. 5. & 6.

IV. Judicent nunc alii Antistites, an ipsi valeant, sine temeritatis nota,

tot illustrium & altissimorum Praesulum exemplis contraire, eamque auctoritatem sibi arrogare, atque etiam in Synodo ostentare, quam primae Sedi reservatam sacrae Urbis Congregationes, ac ipsimet summii Pontifices non semel declararunt, omnesque ferè Theologi, sacrorum Canonum Periti, paucis quibusdam exceptis Episcopis, per Bullam Coenae ablatam docent. Neque quoad hoc postpositos se credant Inquisitoribus, sicuti nonnullos Episcopos conqueri audivimus, quasi Inquisitoribus illa detur facultas, quae ipsis denegatur. Etenim (ut jam praenotavimus) aut sermo est de haeretico ad forum iudiciale deducto, sive sponte suum delictum ad idem forum deferente; & tàm Episcopus, quàm Inquisitor potest illum pro utroque foro absolvere, & in Ecclesiae gremium recipere; & sermo est de haeretico occulto; & istum neque Episcopus, neque Inquisitor potest solvere à vinculo excommunicationis, qua coram Deo, atque in foro conscientiae est innodatus; ac propterea Cardinalis Albitius cit. cap. 25. num. 16. opportunè, & fortasse ad praedictam praecoccupandam Episcoporum quarimoniam, scripsit: "Quod indictum est de Episcopis idem dicendum est de Inquisitoribus, qui nullo modo habent facultatem absolvendi haereticos in foro conscientiae; idemque animadvertit Cardinalis Petra loc. cit. num. 28. notom. 3. pag. 180. inquit: Quamvis autem Inquisitores ab haeresi in foro iudicali absolvere possint, & talis absolutio pro utroque foro suffragetur, ut dixi, in foro tamen conscientiae ejusmodi facultatem nec habent, nec expedit, ut habeant." Equidem non ignoramus, quod refert Pallavicinus in hist. Concilii Trident. lib. 23. cap. 10. num. 4. op-

tas

CAPUT VI.

Eadem jura Romani Pontificis laeduntur etiam per Synodalem Constitutionem, infligentem degradationis poenam Clericis quorundam atrociorum criminum reus.

Tam in antiquis, quàm in nuperis Synodis, quò magis Clerici à delictis deterreatur, recensentur poenae canonicae, in delinquentibus infligendae, & fit specialis mentio degradationis. Scimus praeterea, nonnullos Doctores, congestos à Diana in edit. coord. tom. 5. tract. 8. resolut. 19. & 20. opinari, eandem facultatem in iisdem Inquisitoribus etiamnum perseverare. Verùm, quidquid sit, an Inquisitores, praesertim Hispaniae, & Lusitaniae, auctoritatem unquam habuerint absolvendi in foro Sacramentali ab haeresi occulta, quod probabilis negat Thomas del Bene de offic. 5. Inquisit. part. 1. dub. 37. num. 11. & seq. certum est, eam per Bullam Coenae esse revocatam, nec posse ab iisdem usurpari, nisi speciale privilegium obtineant à Sede Apostolica; quemadmodum ex iis, quae de Episcopis diximus, planè deducitur, aliisque allegatis docent Barbosa de offic. & potest. Episc. allegat. 40. n. 28. del Bene num. 13. & seq. ac Cardinalis Petra cit. loc. num. 29.

II. Adeo indecens semper & probrosus visum est, sacris addici ministeriis hominem non integrè famæ, ut, qui grave scelus admisit, in cæterorum Fidelium offensionem incurrens, si laicus adhuc sit, juxta vetustissimas & sanctissimas Ecclesiae leges, in perpetuum arceat debet à sacris suscipiendis Ordinibus; si verò jam fuerit inter Clericos cooptatus, sit è Clericali gradu deiciendus. Primum ex Apostolo Paulo tradit Augustinus tract. 41. in Joann. num. 10. tom. 3. oper. part. 2. col. 575. ubi praemissa distinctione, inter leviores culpas, quas peccata vocat, & graviora flagitia, quae crimina appellat, ea singulatim enumerat, quorum Apostolus prorsus insonates esse voluit sacris initiandos Ordinibus: "Apostolus Paulus, quando elegit ordinandos